

OKRUGLI STOL INICIJATIVE EU 1481

Banac: 20. stoljeće bilo je stoljeće uništavanja hrvatskih elita – treba nam dugo razdoblje mira kako bi ih obnovili

Drugi okrugli stol Inicijative EU 1481 pod nazivom “Živjeti u komunističkoj Hrvatskoj i svjedočiti o postjugoslavenskoj tranziciji” održan je u srijedu navečer u Velikoj dvorani Matice Hrvatske.

Okupljene je na početku pozdravio mr. Jure Vujić pravnik i politolog – jedan od inicijatora „Inicijative EU 1481“. Posebno je pozdravio Vladimira Šeksa kao izaslanika Ureda predsjednice, te nazočnog biskupa Ivana Šaška.

Vujić je istaknuo da govoriti o životu u komunističkoj Hrvatskoj i tranziciji zapravo znači govoriti o disfunkcijama današnjeg hrvatskog demokratskog društva koje u gotovo svim svojim segmentima i danas trpi od posljedica komunističkog režima.

Prikazan je zatim video skladbe Balada o hrabrima koja govori o hrvatskim velikanima koji su se borili za slobodu.

Nakon toga je prikazano je svjedočanstvo Dražena Budiše o progonu u komunizmu i robiji u Staroj Gradiški. Ta video snimka nikad nije objavljena, a za potrebe ovog okruglog stola ustupio ju je Antun Vrdoljak koji je također bio nazočan.

Banac: Mnogo toga iščezava iza horizonta kao da se nikada nije dogodilo

Prof. dr. sc. Ivo Banac, govoreći o kontroli koju je komunistički režim imao nad svim građanima ispričao je i svoje iskustvo. Njegov otac je emigrirao 1947. godine, a djed ubijen u Lepoglavi 1949. godine. Zbog toga ga je, kada je 1955. izabran za pionirskog načelnika u osnovnoj školi u Dubrovniku pozvala ravnateljica koja mu je rekla da on ne može to biti radi svoje obitelji.

“U komunističkom režimu kontola nad svakim aspektom života bila je primjeren zadatak državnog aparata. Osim lustracije, Hrvatima je danas možda najpotrebnije samopouzdanje koje im je uzeto – ono nas sputava da riješimo mnogo toga što možemo riješiti”, rekao je Banac.

Kazao je kako su različite takve oznake komunističkom režimu po potrebi služile da se isključe veće ili manje grupe ljudi iz života. Dodao je kako ga osobno muči i frustrira kako to iskustvo prenijeti mladim generacijama. Samo navesti što se dogodilo nije dovoljno, istaknuo je – “bojim se da to mladima danas ne znači mnogo”.

Komunisti se hvale da su oni puštali ljudima da idu na misu, podsjetio je. “Kako prenijeti koja je razlika bila ići na misu 1955., od ići na misu danas?”, upitao je Banac.

“Mnogo toga iščezava iza horizonta kao da se nikada nije dogodilo”, upozorio je.

Veselica: Nakon Hrvatskog proljeća počeo je proces raspada Jugoslavije

S druge strane dr. sc. Marko Veselica bio je dijete poginulog partizanskog borca. Bio je podoban i partija ga je htjela oblikovati, no on je tijekom Hrvatskog proljeća došao u sukob s režimom. Veselica je opisao put koji je prošao u shvaćanju naravi komunističkog režima Jugoslavije te kako je počelo i ugašeno Hrvatsko proljeće.

Usprkos gašenju Hrvatskog proljeća, istaknuo je Veselica, tada je počeo proces raspada Jugoslavije koji se konačno dogodio kad su se za to stvorili uvjeti – padom Berlinskog zida.

Banac se složio da nakon Karađorđeva počinje proces raspadanja jer kako je rekao, do tada je postojala nada da se Jugoslavija može reformirati.

“No nakon Karađorđeva te nade više nema. Naravno postojali su službenici režima, no i oni su znali da dugoročno gube. Nitko ozbiljan nije vidio stabilnu budućnost Jugoslavije”, ocijenio je.

20. stoljeće – stoljeće uništavanja hrvatskih elita

Kao najveći problem Hrvatske, Banac je istaknuo, da je 20. stoljeće bilo stoljeće sječe elita u Hrvatskoj.

“To počinje 1918. godine s onima koji su bili vezani uz Austro-Ugarsku monarhiju i to je bila prva hrvatska emigracija. Nastavilo se 1929. godine nakon srpske diktature, zatim 1941. godine te 1945. godine nakon strašnog obračuna komunista s neistomišljenicima. Također, obračun 1948. i 1971. godine. To je kontinuitet marginaliziranja određenih ljudi”, rekao je Banac.

Mentalni sklop Josipa Manolića

Profesor Banac spomenuo je novu knjigu Josipa Manolića rekavši kako, iako je puna provokacija i laži, da ju je zanimljivo pročitati je pokazuje na koji način on razmišlja.

Manolić je spomenuo Stevu Karačića kao liberalnog jer 1945. godine nije zagovarao potpunu likvidaciju političkih neistomišljenika, nego ih je još neko vrijeme bio voljan ostaviti na životu izmještene i preseljene u druge dijelove Jugoslavije, rekao je Banac.

Za razliku od Hrvatske, većina srednjoeuropskih zemalja sačuvala su svoje elite. Bilo je velikih migracija i u Poljskoj, no u tim slučajevima migracija je uspjela i dalje utjecati na stanje u zemlji. Hrvatska mora živjeti u dugom mirnom razdoblju kako bi upravo mogli obnoviti taj segment društva, naglasio je Banac.

Veselica: predložio sam dr. Franju Tuđmana za predsjednika jer sam smatrao da ima potrebne kvalitete

Veselica je istaknuo kako su 1986. godine počeli razgovori o višestranačju te kako je i on bio među onima koji su stvarali HDZ. Sam je predložio dr. Franju Tuđmana za predsjednika jer je smatrao da ima potrebne kvalitete.

“Kasnije je došlo do nekih razmirica no smatram da je Tuđman odigrao veliku ulogu”, rekao je Veselica.

Nedovršena revolucija

“Nedovršena revolucija je sintagma koja se koristiti za niz istočnoeuropskih zemalja u kojima nije došlo do sustavnog obračuna s komunističkim režimom. Kadrovski aspekt je zapravo tu najmanje bitan, svakako treba ukloniti iz javnog života ljude koji su bili dio represivnog komunističkog aparata. Na primjer i danas u Vrhovnom sudu imaju ljudi koji su donosili ideološke presude u komunističkom režimu i to nije dopustivo. No, važnije od kadrovskog aspekta je suočavanje s komunističkom prošlošću – ono se mora dogoditi u školama koje danas na neutralan način govore o komunističkoj prošlosti. Što je najgore – koriste se sintagme iz toga sustava”, zaključio je Banac.

“To nije jednostavan proces, ali on se mora dogoditi. Zbog toga imamo niz posljedica i nelagoda koje ostaju i koje se pokušavaju povremeno riješiti”, ocijenio je.

Istaknuo je nedavni primjer iz Poljske kada je ruski veleposlanik uputio prosvjednu notu Poljskoj jer je sklonjen spomenik ruskog generala koji je ubio mnoge Poljake. Današnja Poljska morala je objašnjavati zašto je uklonila taj spomenik za kojeg Rusi tvrde da je antifašist.

Inicijativa EU 1481 koja je nazvana po imenu rezolucije Parlamentarne skupštine Vijeća Europe broj 1481 o osudi komunističkih zločina, predstavljena je u Matici hrvatskoj u svibnju. Cilj joj je da kao šire okupljalište hrvatskih intelektualaca i znanstvenika, upozorava na nepostojanje političke volje i deficit hrvatskih državnih pravosudnih institucija u osudi komunističkih zločina. Žele upozoriti ne samo hrvatsku nego i širu europsku javnost i europske institucije (Europska komisija, Europski parlament) na poteškoće, opstrukcije i propuste u osudi komunističke totalitarne prošlosti u Hrvatskoj.

Izvor: narod.hr